

207. Kisvarsány, MOL 37. számú lelőhely

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza

A lelőhely É-i felét még 2005-ben találtuk meg egy helyszínelés során, majd a MOL-gázvezeték beruházáshoz kapcsolódó terepbejárások derítették fényt arra, hogy a lelőhely a vasúti síntől D-re is folytatódik. Mindkét esetben jellegtelen őskori(?) és Árpád-kori edénytöredékek kerültek elő. 2008. június 24–26. között folytatott feltárásunkon mindössze 4 objektumot találtunk. A házat, a két gödröt és az árkot – a vártakkal ellentétben – császárkori leletanyag keltezte.

Munkatárs: Kiss László rajzoló.

PINTYE GÁBOR

208. Kisvárda, Aldi Áruház

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, V, N, Kú

2008. július 28. és augusztus 29. között megelőző feltárást végeztünk az áruház építésére kijelölt területen, mely a 4. sz. főút és a sárospataki út által bezárt szögben, a TV toronytól D-re található.

Az agyagos talajú dombhát enyhén D felé emelkedik, K-ÉK felől mocsaras mélyedéssel szegélyezve. A közelmúltban a dombot D felé egyengették, ezáltal régészeti objektumok pusztulhattak el. Azért is lehetséges ez, mert az ásás során azt tapasztaltuk, hogy egyes jelenségeket csak minimális humusztakaró fedett. Lelelőhelyünk az Istvánovits Eszter által a TV torony É-i oldalán korábban folytatott feltárás (1993) folytatásának tekinthető.

A kutatás során 88 régészeti objektumot tártunk fel. Az újkőkori alföldi vonaldíszes kultúra településrésztéhez 2 ház, 22 gödör, 18 árok, 1 körárok és 1 cölöplyuk tartozott; a korai vaskorhoz 1 ház és 6 gödör. A 6. századi szláv jelenségek: 10 ház, 4 gödör, 5 sütőkemence, 1 cölöplyuk és 1 omladékréteg. Egy körárok valószínűleg újkori; további 5 gödör, 3 árok, 3 cölöplyuk nem tartalmazott leleteket, így korszakhoz való besorolásuk kérdéses.

Az újkőkori leletanyag kerámiája szerényen díszített: kevés bekarcolt minta mellett a körömcsípéses ékítmények jellemzik. Az állatcsontok és kagylóhéj mellett, jelentős mennyiségű obszidián és egyéb kovapengét, pattintékot, magkövet találtunk. A vaskori anyag kiemelkedő lelete egy majdnem ép, hasas, kétfülű edény. A díszkerámiát elsősorban kannelúrázták, míg a házi edényeken gyakoriak a bütyökdiszkek. A szláv leletek túlnyomó többsége rossz minőségű, kézzel formált fazekakból áll. A házak kiemelkedő tárgyai a kérdéses funkciójú „agyagcipők”, melyeket szinte mindig a kemencék omladékában találtunk. A sütőkemencék túlnyomó többségét kőből építették.

Egy DK-ÉNy tájolású sírban a hátán fekvő váz mellett-alatt két 16–17. századi ólomgolyót leltünk. Közvetlen közelében egy melléklet nélküli sír érdekessége, hogy 3 halott maradványait tartalmazta: egy nagyjából ÉNy-DK tájolású vázon két DK-Ny irányítású váz fektűt. Az alsó és a középső vázak közül az egyiknek nem

volt koponyája, míg a másikat egy 8-as alakú körárok Ny-i fele bolygatta. A legfelső váz szabálytalan testtartása, és a temetkezések „tömegsír” jellege egy újkori harci cselekmény utáni gyors elhantolásra utalnak.

Munkatársak: Kiss László és Svéda Csaba rajzoló, Mester Andrea régésztechnikus, valamint Bacskai István.

JAKAB ATTILA – PINTYE GÁBOR

209. Kisvárda, Kiskert-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) A

2008. február 11-én helyszíni szemlét végeztünk a területen. A területtől D-re, a TV-torony mellett korábban már ásott Ivánovits Eszter. Ezen a korábban részben megkutatott területen nem, de ettől É-ra találtunk egy avar kisszívjeget. A területen egyéb régészeti jelenséget nem tapasztaltunk.

Munkatársak: Nagy Márta, Bacskai István.

JAKAB ATTILA

210. Komárom, Lombos utca 10.

(Komárom-Esztergom megye) Ró

2008. július 1–3. között előzetes bejelentés alapján próbafeltárást végeztünk alapásást megelőzően. A 40 cm széles és 100 cm mély árokban több esetben egykor elplanírozott római kori leletanyag került elő. A 1. sz. szemétdömbben kerámiatöredékek (köztük terra sigillaták), állatcsontok, kisebb faszénmaradványok voltak. Innen került elő a barna jaspisból készült, finom vésetű gemma is, melyen valószínűleg egy ormányában palmaágat tartó elefánt látható. Egy helyütt kb. 70 cm mélységben, mintegy 6 m hosszúságban kavicsos planírozást figyeltünk meg, másutt egy 140 cm hosszú faltöredék aljának 30 cm vastagságú maradványát. Több helyütt, a felső 40–50 cm-es rétegben nagyobb kövek voltak.

A leletek a Klapka György Múzeumba kerültek.

TRUGLY SÁNDOR

211. Komárom-Szőny, Vásár tér

(Komárom-Esztergom megye) Ró

2008. június 23. és július 18. között folytatódott a tervátadások az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszéke és a komáromi Klapka György Múzeum együttműködésében, Komárom város Önkormányzata és a Nemzeti Kulturális Alap anyagi támogatásával.

Célja az 1992 óta folyamatosan kutatott római kori lakóházak alaprajzának további tisztázása, ezen belül az I11, I12, J11 és J12 szelvények területén (64 m²) talált, átégett felületű objektum és környezetének meghatározása; továbbá a Vásár tér D-i zónájában, a Vásár tér 13. alatti ház építését megelőző 2005. évi feltárás során feltárt üvegműves műhely magasságában található római kori épületek kutatása a J40, J41 és K40 szelvények felületén (48 m²), a 2007-ben kutatott objektumokhoz kapcsolódóan. A lakóházak D-i, úgynevezett gazdasági

traktusában összesen 240 m² felületet nyitottunk meg (E17, F17, G17, H17, I17; E18, F18, G18, H18, I18, E19, F19, G19, H19, I19). Ebből a 17. számú szelvényt 2005-ben, a 18. számú szelvényt 2006-ban már kutattuk.

Az I11, I12, J11 és J12 sz. szelvények (72,25 m²): a korábbi megfigyeléseink alapján az itt kemencének gondolt objektumról megállapítottuk, hogy négy oldalról falakkal, illetve falkiszedésekkel határolt négyzet alakú helyiségről van szó, amelynek agyagpadlója erősen átégett, közepén kör alakban megsüllyedt. Ezt a felületet átvágtuk, és egészen az égett réteg megszűnéséig bontottuk. Az É-D irányú fal, illetve falkiszedés É-i szakaszában küszöbkő lenyomatát figyelhettük meg. Megállapítottuk, hogy az É-D irányú faltól és részben falkiszedéstől K-re az úgynevezett 2. és 3. épület elválasztó, szintén É-D irányú sikátor sódere felülete húzódik, amelyet a J12 szelvény DNy-i sarkában kis szondával kutattunk. Fontos megjegyezni, hogy a sódere út felületén – előzetes megfigyeléseink szerint – a Kr. u. 3. sz. utolsó harmadában végrehajtott planírozást követően habarccsal kötött fal alapozását rakták. A falalapozást, illetve a planírozási réteget átvágtuk, ez utóbbitől rengeteg kerámia került elő. A szelvényrendszer kiemelkedő lelete egy trónusszerű ülőalkalmatosságon székelő alakot ábrázoló, homokkőből faragott szobrocska a J12 szelvényből, amelynek stílusa rendkívül hasonlatos a szőnyi, homokkőből faragott, a 19–20. század fordulóján készített hamisítványokéhoz. Jelentőségét az adja, hogy egészen biztosan római rétegből került elő, és ennél fogva azon ritkán megfogható tárgytipusok sorába tartozhat, amelyek a modern kori hamisítóműhely számára előképként szolgálhattak. A kisleletek közül említést érdemelnek a következő darabok: SEXTI fenékbélyeges firmamécses, koncentrikus körökkel díszített fenékbélyeges firmamécses, a J11 szelvényből előkerült borostyán-, valamint bronztárgyak (köztük fibula) és csonttű. A J12 szelvényből kerültek elő csonttűk, borostyándarabok. Igen gazdag volt a J12 szelvény egy rétege, amelyből oroslánlátat ábrázoló késnyél töredéke, továbbá bronzérem, fibula és terra sigillata edény bélyeges fenéktöredéke került elő. Ugyanebben a szelvényben fibulát és ép firmamécsést találtunk.

Az E17, F17, G17, H17, I17, E18, F18, G18, H18, I18, E19, F19, G19, H19, I19 sz. szelvények: a 286 m²-en összesen nyitott, korábban részben már kutatott szelvényrendszer az úgynevezett 1., 2. és 3. épület gazdasági traktusát érintette. Megállapítottuk, hogy az épületrendszer D felé tovább folytatódik. Vonatkozik ez a Ny-i zónában húzódó, kavicsos felületű úgynevezett udvarra, az udvart K felől határoló, az udvar felé nyitott raktárépületre, valamint a tőle K-re húzódó kavicsos felületű udvarokra. A H16-I16 szelvény felületén korábban feltételezhetően peristylumnak nevezett konstrukció lefelé mélyülő, vakolt falai alapján pince lehetett. Dél felé megmaradt egy ablak nyílása, a falak vonulatában pedig jól láthatók voltak a földemrendázatának lenyomatai. A pince betöltésének bontását

nem tudtuk befejezni. A feltárás végén megállapítottuk, hogy a J40 és a K40 számú szelvények mintegy 150 cm mélyen is vastag feltöltést tartalmaztak, amelynek leletanyaga a Kr. u. 3. sz. közepéig terjed (Rajna-vidéki terra sigillata; trieri Spruchbecher, festett betűtöredékekkel, 3. századi érmek). A két szelvényben igen gazdag tárgyi leletanyag látott napvilágot. Kiemelkednek a kisleletek közül: a Feugére 29a4b típusú, hippocampust ábrázoló emailos fibula, bronzérem, bronzkörző töredéke, bronz ládikafogantyú, bronz zárszerkezet, Severus Alexander bronzérem, a betöltésből pedig bronzérem, bronz térdfibula, 4 csonttű, terra sigillata edény bélyeges töredéke. A Vásár tér 13. sz. ház építésekor feltárt üvegműves műhely magasságában, attól Ny-ra a J41 sz. szelvényben találtunk épített falat, amelynek É-i és Ny-i – bejárat nyílással rendelkező – szakaszán az alapozás két alsó kősorát lehetett megfigyelni. Déli falszakaszának csak a tégladarabokból rakott alapozása maradt meg, DNy-i sarkát elbontották, K-i szakasza valószínűleg a K-i metszetszalban futott. A falszakaszon belül és kívül a járószint nem maradt meg. A fal által határolt sárga agyagfelületben szondát nyitottunk. A falszakaszon kívül eső sárga agyagfelületben nem mélyültünk. A másik két szelvényhez hasonlóan innét is gazdag tárgyi leletanyag került elő: bronzérem, fibula, 2 csonttű, valamint egy átfúrt osztrigahéj, vasfüllel ellátott függőn alakú ólom súly (0,356 kg = kb. 1 libra), csont tessera.

Munkatársak: Bartus Dávid egyetemi tanársegéd; Gelencsér Ákos régész; Dévai Kata, Sey Nikoletta, Tőkés Tímea, Vandlik Katalin PhD-ösztöndíjasok, Benyó Veronika, Bodri Máté, Csiki J. Attila, Csikó Anna, Delbó Gabriella, Farkas Ágnes, Fuchsz Noémi, Gregor István, Harsányi Richárd, Horváth Tamás, Imre Zsuzsanna, Juhász Lajos, Kalina Gergely, Károly Ildikó, Kis Zita, Kovács Márton, Laczi Orsolya, Mácsai Viktor, Mali Péter, Monori Dávid, Nagy Alexandra, Novotnik Ádám, Nyerges Anita, Nyíri Tímea, Pócs Marcell, Polgár Balázs, Sáró Csilla, Simon Bence, Sréter Kinga, Szabó Annamária, Szabó Eszter, Szórádi Zsófia, Szűcs Ibolya, Szücsi Frigyes, Tutkovics Eszter, Vágvolgyi Bence, Varga Emese régészhallgatók; Ölveczky Balázs, Sugár Ádám.

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE

212. Kondorfa, Butik-vőgyök

(Vas megye) Kk, Kú

A fent említett dűlőben (Hrsz.: 850–852) 2008. november 18-án végeztünk terepbejárást. A felszíni gyűjtést részben lehumuszolt, részben őszi vetésű gabonában végeztük. A lelőhely dombháton fekszik, a csörötneki úttól 200 m-re Ny-ra, a Lugos-pataktól 350 m-re É-ra, hozzávetőlegesen egy 40×40 m-es területen. A leletanyag szórványosan előkerülő, kis mennyiségű késő középkori és kora újkori kerámia.

Munkatársak: Szilasi Attila régész, Kutasi Nikoletta adattáros, Kelbert Krisztina régésztechnikus.

PAP ILDIKÓ KATALIN